

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

ეკა აბესაძე

საგარეო ვაჭრობის სატარიფო რეგულირების ინფორმაციული
უზრუნველყოფა

დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

თბილისი

2013 წელი

სამუშაო შესრულებულია საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტში
ინფორმატიკისა და მართვის სისტემების ფაკულტეტზე
ორგანიზაციული მართვის დეპარტამენტში

ხელმძღვანელი: ტექნ.მეცნ, დოქტორი, სრ. პროფ. ნოდარ ლომინაძე
ეკონ.მეცნ. დოქტორი, სრ. პროფ. კახაბერ ერაძე

რეცენზენტები: ეკონ. მეცნ. დოქტორი ასოც. პროფ. ქეთევან მდინარაძე
ეკონ.მეცნ. დოქტორი, პაატა ცაგარეიშვილი

დაცვა შედგება 2013 წლის ” 1 ” აგვისტო ”, 16.00 საათზე
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ინფორმატიკისა და მართვის
სისტემების ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს კოლეგიის
სხდომაზე, კორპუსი VI, აუდიტორია 311
მისამართი: 0175, თბილისი, კოსტავას 77.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება სტუ-ს ბიბლიოთეკაში,
ხოლო ავტორეფერატისა - ფაკულტეტის ვებგვერდზე

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი
სრული პროფესორი, თინათინ კაიშაური

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება დღეს საქართველოში, პრაქტიკულად ყველამ, ნებით თუ იძულებით ბიზნესს, უმეტესად კი კომერციას მოჰკიდა ხელი. სამეწარმეო საქმიანობა, სამწუხაროდ, ჩამორჩება დროის მოთხოვნებს. საბაზრო ურთიერთობებმა სრულიად ახალი, ჩვენთვის თითქმის უცნობი მოთხოვნები წარმოშვა. ახალ მოთხოვნებს კი ახლებური, დროის შესაბამისი ხედვა და მართვა სჭირდება. საქართველოში თანდათანობით იქმნება და იხვეწება ბიზნესის განვითარებისათვის მეტად აუცილებელი სამართლებრივი ბაზა; ტარდება ეკონომიკური რეფორმები; მუშავდება მიზნობრივი პროგრამები, მოდელები, კონცეფციები; ქვეყანა ერთიანდება საერთაშორისო ორგანიზაციებში; ჩნდება იმედის მომცემი ტენდენციები.

ეკონომიკური პრობლემის გადაწყვეტის უნიფიცირებული, მზა რეცეპტი არ არსებობს. საჭიროა ეროვნული კვალიფიციური კადრების მომზადება, მოწინავე გამოცდილებების გაზიარება და ეროვნული თავისებურებების გათვალისწინებით განვითარების საკუთარი გზების ძიება.

თანამედროვე ბიზნესში წარმატებული საქმიანობის ორ ძირითად მიმართულებას გამოყოფენ: პირველი, გამართული მენეჯმენტი და მეორე, უახლესი ტექნიკისა და ტექნოლოგიების უწყვეტი დანერგვა.

ქართულ ბიზნესსა და მენეჯმენტში დამკვიდრებული პრაქტიკის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ თანამედროვე მეთოდები ხშირად უგულებელყოფილია და ყურადღება მხოლოდ შიშველ ადმინისტრირებას ან, უკიდურეს შემთხვევაში, უკვე მოძველებულ ეკონომიკურ მეთოდებზეა გადატანილი. განვითარებული ქვეყნების გამოცდილებამ და თანამედროვე მეთოდების შესწავლამ დაასაბუთა, რომ ეკონომიკური წინსვლა და ბიზნესის წარმატებული საქმიანობა, განუხრელად უკავშირდება თანამედროვე საინფორმაციო ტექნოლოგიების აქტიურ ჩართვას ადმინისტრირების სფეროში.

ვერც ერთი სახელმწიფო დამოუკიდებლად, საკუთარ ეროვნულ

საზღვრებში ჩაკეტილი ვერ განვითარდება. თუ გვინდა ეკონომიკურად ძლიერი ქვეყანა, თანამედროვე მსოფლიოში მიმდინარე პროცესებში უნდა ჩავერთოთ არა ფორმალურად, არამედ ჩვენთვის მისაღები ეკონომიკური ურთიერთობებით. ამისთვის კი აუცილებელია, შევიმეცნოთ ის პროცესები, რომლებიც დღევანდელ მსოფლიოში მიმდინარეობს. ქვეყნებს შორის არსებული ეკონომიკური კავშირების გაღრმავება-გაფართოება მთელი ცივილიზებული სამყაროს განვითარების განმსაზღვრელი პირობაა. ეს კავშირები დღენიადაგ განახლებას განიცდიან. მიუხედავად ამისა, მათში საკმაოდ არის ობიექტურიც და სუბიექტურიც, კეთილსინდისიერი და ვერაგული, მართვადი და სტიქიური, გამჭირვალე და შენიღბული დამოკიდებულებანი. მაგრამ მიუხედავად ამისა, ამგვარი ურთიერთობების გარეშე შეუძლებელია ნებისმიერი ბუნებრივი რესურსებისა თუ ხელსაყრელი გეოპოლიტიკური მდებარეობის მქონე ქვეყნების ეკონომიკური აღმასვლა.

ამიტომ, გვსურს თუ არა, როგორც გარდაუვალი აუცილებლობა, უნდა ვისწავლოთ და შევიმეცნოთ თანამედროვე სამეწარმეო და კომერციული საქმიანობა.

უზარმაზარ ინფორმაციული სივრციდან ჩვენთვის სასურველი ინფორმაციის მოძიება და მისი საჭირო ინფორმაციად გადაქცევა, სარგებელს არ მოგვიტანს, რადგან ინფორმაცია თავისი უზარმაზარი მოცულობისა და ქაოტურობის გამო ვერ გამოდგება გადაწყვეტილებათა მიღებისას. ბიზნეს-ინტელექტისა და მონაცემთა საცავების საშუალებები მოწოდებულია საჭირო ინფორმაციისა და მონაცემების მოსაპოვებლად. რა თქმა უნდა ისინი ვერ შეძლებენ ადამიანის სრულ შეცვლას, თუმცა დიდ როლს თამაშობს დროული და ოპტიმალური გადაწყვეტილებების მიღებისას.

ეკონომიკური ინფორმაციის მონაცემთა ბაზად გადაქცევა და მისი საჭიროებისამებრ მართვა აუმაჯობესებს არაფორმალურ გადაწყვეტილებათა მიღებას.

თემის აქტუალობა საგარეო სავაჭრო ურთიერთობების თეორიების უმეტესობა მიდის დასკვნამდე, რომ თავისუფალი ვაჭრობა ქვეყნის კეთილდღეობის საწინდარია. მის პოზიტიურ მხარეს წარმოადგენს: წარმოებისა და მოხმარების ზრდადი ეფექტურობა, საწარმოო პროცესის ოპტიმალური სიდიდის სწრაფი მიღწევა და ზრდადი კონკურენციით განპირობებული ინოვაციები.

საქართველო 2000 წელს გახდა ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის სრულუფლებიანი წევრი ქვეყანა და თავზე აიღო ვალდებულებები სავაჭრო პოლიტიკის მექანიზმები, პრაქტიკულ შესაბამისობაში მოეყვანა ორგანიზაციის ჩარჩოებში მიღებულ მრავალმხრივ შეთანხმებებთან. გარდამავალ პერიოდში საგარეო ვაჭრობის რეგულირების ინსტრუმენტები პერმანენტულ ცვლილებებს განიცდიდნენ, იცვლებოდა მათი გამოყენების როგორც სამართლებრივი საფუძვლები, ისე ადმინისტრირების მექანიზმებიც და მისი განმახორციელებელი უწყებებიც.

საქართველოში ექსპორტ - იმპორტის კონტროლის მექანიზმების მრავალფეროვნებამ და არასისტემატიზირებულობამ განაპირობა კვლევის იდეა. ჯერჯერობით არ ჩატარებულა კვლევა, რომელიც მრავალმხრივ შეისწავლის სატარიფო მექანიზმების გამოყენების პრაქტიკას.

ამ წლების განვალლობაში საგარეო ვაჭრობის ასეთი ხშირი ცვლილებიდან გამომდინარე დღესდღეობით საქართველოს გააჩნია მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე ლიბერალური სავაჭრო პოლიტიკა, რაც გულისხმობს გამარტივებულ საგარეო ვაჭრობის რეჟიმსა და საბაჟო პროცედურებს.

სასაქონლო ნომენკლატურა განკუთვნილია საგარეო სავაჭრო ურთიერთობებში მონაწილე ბიზნესმენებისა და საზოგადოების სხვა დაინტერესებული წარმომადგენლებისათვის. მასში ასახულია ინფორმაცია საქონლის საზღვარზე გადაადგილების განსაზღვრული წესებისა და მექანიზმების შესახებ.

ქართული ბაზრის შესწავლისას და სტატისტიკური მონაცემებიდან

გამომდინარე საგარეო ვაჭრობის ინფორმაციული უზრუნველყოფის აუცილებლობის საკითხი მნიშვნელოვნად გაიზარდა.

ნაშრომის მიზანია შეიქმნას იმპორტირებულ და ექსპორტირებულ პროდუქციის მონაცემთა ბაზის მართვის სისტემა Oracle-ში.

აღნიშნული სისტემის არჩევანი განაპირობა პროგრამის უნიკალურმა შესაძლებლობებმა, რაც გამოიხატება სისწრაფეში, სიმარტივეში და დაცვის მაღალ საიმედოებაში. ამასთან, პროგრამა იძლევა შესაძლებლობას შევქმნათ მძლავრი, თანამედროვე პორტალები, ინტეგრირება გავუკეთოთ სხვადასხვა სახის დანართებს და შევქმნათ ერთიანი სისტემა. გაიცვალოს მონაცემები არც ისე საიმედო ქსელით, შეიქმნას მობილური, ანალიტიკური დანართები, ინფორმაციის საცავი, მაღალი დაცვის საიმედოობით. ჯგუფური სამუშაოსათვის ამ სისტემით შესაძლებელია ისარგებლოს საწარმოს ყველა მუშაკმა.

საქართველოში 11 ლიცენზირებული საბროკერო კომპანიაა, რომლებიც შუამავლობენ ბიზნესის სხვადასხვა სახეობებში. ხელს უწყობენ ოპერაციის განხორციელებას და შესაბამისი გარიგებების დადებას. საშუამავლო ბიზნესი ემსახურება ეკონომიკური აგენტების ინფორმაციულ უზრუნველყოფას, მათ შორის კონტაქტების დამყარებას და კონტრაქტების დადებას. შუამავალი ბიზნესმენი გასამრჯელოს იღებს არა მის მიერ ყიდვა-გაყიდვის აქტის განხორციელების შედეგად, არამედ იმისათვის, რომ მოძებნა და დააკავშირა ურთიერთდინტერესებული ადამიანები, ამით შეასრულა საშუამავლო მომსახურება [14]. და ეს გასამრჯელო შესრულებული ოპერაციებიდან გამომდინარე საკმაოდ სოლიდურია.

ინფორმაციული სისტემა შეასრულებს შუამავლის გარკვეულ ფუნქციებს უსასყიდლოდ, რაც ხელს შეუწყობს დანახარჯის შემცირებას და ზუსტ ინფორმაციასთან წვდომას. ეს კი საშუალებას მისცემს საგარეო ვაჭრობის სუბიექტებს, წინასწარ მიიღონ ინფორმაცია კონკრეტულ საქონელზე დაწესებული საგადასახადო განაკვეთების, საჭირო ნებართვების, სასაქონლო სახეობების მიხედვით ლიცენზიების მოპოვების, ასევე

შემოსული და გასული საქონლის შესახებ ინფორმაცია.

კვლევის ამოცანები და მიზნები: სადისერტაციო ნაშრომში ასახული კვლევის მიზანია შეისწავლოს ქართულ ბაზარზე ექსპორტ-იმპორტის თეორიული და მეცნიერულ-პრაქტიკული პრობლემები, როგორც ქვეყანაში განხორციელებული სავაჭრო ოპერაციების ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთი განმსაზღვრელი ფაქტორი, ასევე ამ ოპერაციების რეგულირების პოლიტიკა.

საგარეო ვაჭრობის სუბიექტებისათვის ძნელია მისდიონ ხშირ ცვლილებებს, რაც თავის მხრივ იწვევს საზღვრებზე საქონლის გადაადგილებისას უამრავი ბარიერის წარმოშობას, როგორცაა: გადასახადების ოდენობები, საჭირო ლიცენზიები და ნებართვები, მათ მოსაპოვებლად საჭირო დოკუმენტაციის მომზადება და სხვა. ინფორმაცია, რომელიც ასახავს ქართულ ბაზარზე იმპორტირებულ და ექსპორტირებულ პროდუქციას. ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე, აქტუალურად მიგვაჩნია სიღრმისეულად იქნას შესწავლილი საგარეო ვაჭრობის რეგულირების მოქმედი სატარიფო მექანიზმები.

საკითხის სიღრმისეული შესწავლის შედეგად გამოიკვეთა ბიზნესის ისეთი სფეროები, ისეთი გარემოებები, რომლებიც ასახავენ სხვადასხვა ბიზნესის სფეროთა არასრულფასოვნებას, მიუხედავად მათი პროგრამული უზრუნველყოფისა.

ერთ-ერთ ასეთ სფეროს განეკუთვნება საქართველოში საგარეო ვაჭრობის რეჟიმები (იმპორტ-ექსპორტი), რის გამოც ამ სფეროში მომუშავე პირთა ნაკლებ ინფორმირებულობა უამრავ პრობლემას ქმნის.

საინფორმაციო სისტემის შექმნა, საშუალებას მისცემს წინასწარ მიიღონ ინფორმაცია კონკრეტულ საქონელზე დაწესებული საგადასახადო განაკვეთების, საჭირო ნებართვების, ლიცენზიების, მათი მოპოვების პროცედურების თაობაზე ცალკეული სასაქონლო სახეობების მიხედვით და ქართულ ბაზარზე იმპორტირებულ-ექსპორტირებული პროდუქციის შესახებ.

მაშასადამე, ჩვენს მიერ შექმნილი საინფორმაციო საშუალებები მოახდენს ინფორმაციის კონსოლიდაციას და უზრუნველყოფს ბიზნეს-მომხმარებელთა წვდომის შესაძლებლობას ყველა მათთვის საჭირო ინფორმაციაზე.

მონაცემთა ბაზების საინფორმაციო სისტემა აუცილებელი ინფორმაციის შეგროვების, შენახვის, გადამუშავებისა და გაცემის, მართვის ფუნქციას ახორციელებს. ეკონომიკური სისტემის მართვის პროცესი, როგორც სისტემის ელემენტებზე მიზნის მისაღწევად მიზანმიმართული ზემოქმედება, შეიძლება ინფორმაციული პროცესის სახით წარმოვადგინოთ, რომელიც გარემოს, მართვის ობიექტსა და მართვის სისტემას ერთმანეთთან აკავშირებს. ამასთან, გარემო და მართვის ობიექტი ინფორმაციას უგზავნის მართვის სისტემას, მისი მდგომარეობის შესახებ. მართვის სისტემა მიღებულ ინფორმაციას აანალიზებს, მართვის ობიექტზე მმართველ ზემოქმედებას გამოიმუშავებს, პასუხობს გარემოს ზემოქმედებაზე და საჭიროების შემთხვევაში, მთელი სისტემის მიზნისა და სტრუქტურის მოდიფიკაციას ახდენს.

ამ კუთხით განხილულია შექმნილი მონაცემთა ბაზა, მოდელები და სტრუქტურა. მონაცემთა ბაზების მართვის სისტემა Oracle-ში აგება, დაპროექტება, ადმინისტრირება. რაც საშუალებას იძლევა უზრუნველყოს ამ სფეროში მომუშავე და სხვა დაინტერესებულ პირთა სრული ინფორმირებულობა.

კვლევის მეთოდები: ნაშრომში გამოყენებულია სტატისტიკურ-მათემატიკური, შედარებითი ანალიზის მეთოდები. რომლებიც განხილულია ქართველ და უცხოელ მეცნიერთა ნაშრომებში, აგრეთვე, საქართველოს სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტისა და საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს მასალებზე დაყრდნობით.

სამეცნიერო სიახლე: როგორც ზემოთ აღინიშნა, მსგავსი კვლევა საქართველოში ჯერ არ ჩატარებულა. კვლევის მოსალოდნელი შედეგებიდან გამომდინარე, პირველ რიგში შესაძლებელი გახდება სავაჭრო

ტვირთნაკადების გზაზე არსებული ადმინისტრაციული ბარიერების ანალიზი. სამართლებრივი ბაზის სრულყოფის მიზნით, შემუშავებულია მთელი რიგი წინადადებები რათა თავიდან იქნას აცილებული მექანიზმების მოქმედების დუბლირება, ჩამოყალიბებულია მათი გამოყენების კანონზომიერების საკითხი, მექანიზმების სისტემატიზაცია და საბოლოო ჯამში ეს ყველაფერი თავს მოიყრის ერთიან საინფორმაციო სისტემაში, რაც გაადვილებს საგარეო ვაჭრობის სუბიექტების მიერ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას.

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა: მთავარი ორიენტირი არის საგარეო ვაჭრობაში მომუშავე და მომავალში დაინტერესებული სუბიექტები. მაგრამ ეს სისტემა შეიძლება გამოყენებულ იქნას ყველა იმ პირის მიერ, რომელიც დაინტერესებულია ამ კუთხით.

გამოქვეყნებული შრომები: კვლევის თემაზე გამოქვეყნებულია 5 ნაშრომი.

სადისერტაციო ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა: სადისერტაციო ნაშრომი მოიცავს კომპიუტერზე ნაბეჭდ 132 გვერდს, 8 ცხრილს, 13 ნახაზს. ნაშრომის ძირითადი ტექსტი შედგება შესავლის, ლიტერატურის მიმოხილვის, ოთხი თავის, დასკვნის, გამოყენებული ლიტერატურის და დანართებისაგან.

ნაშრომის სტრუქტურა ჩამოყალიბდა შემდეგი სახით:

შესავალი

ლიტერატურის მიმოხილვა

თავი 1. საქართველოს საგარეო-ეკონომიკური პოლიტიკის ისტორია და დღევანდელი მდგომარეობა

1.1. საქართველოს საგარეო-ეკონომიკური პოლიტიკის ისტორია;

1.2. საქართველოს საგარეო-ეკონომიკური პოლიტიკა დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ;

1.3. საქართველოს საგარეო-ეკონომიკური პოლიტიკა ვარდების რევოლუციის შემდგომ პერიოდში.

თავი 2. საქართველოს სავაჭრო პოლიტიკა

2.1. საქართველოში იმპორტის სავაჭრო რეჟიმები;

2.2. სატარიფო პოლიტიკა;

2.3. საქართველოში არსებული საბროკერო კომპანიები და მათი როლი იმპორტირებულ საქონელზე ორიენტირებულ ბიზნესზე;

2.4. ექსპორტის ხელშეწყობის სამსახური.

თავი 3. მონაცემთა ბაზების მართვის სისტემები

3.1. მონაცემთა ბაზების დაპროექტება, აგება და ადმინისტრირება;

3.2. მონაცემთა ბაზების მართვის სისტემა oracle-ის არქიტექტურის ძირითადი ელემენტები;

3.3. oracle-ის უნიკალური ტექნოლოგიები.

თავი 4. საგარეო ვაჭრობის რეჟიმების იმპორტ-ექსპორტის ინფორმაციული უზრუნველყოფა

4.1. ეკონომიკური საინფორმაციო სისტემის მართვა;

4.2. იმპორტისა და ექსპორტის რეჟიმების მონაცემთა ბაზები;

4.3. საგარეო ვაჭრობის მონაცემთა ბაზის მართვის სისტემა oracle-ში.

დასკვნა

გამოყენებული ლიტერატურა

დანართი

Abstract

Introduction gives the general description of the paper, proves the topicality of the problem, describes the goal of the paper and objective of the research, objectives of the study, methods of the research, scientific novelty, practical value and realization of the outcomes and substantiation of the confidence of the scientific conclusions and recommendations.

Chapter One deals with the field of study, i.e. foreign economic policy of Georgia, its history and present. It describes the formation of the Georgian market and some measures of foreign policy; partnership and cooperation agreements, domestic policy of the country and its influence on foreign policy; provisions about the trade of goods and improvements and drawbacks of such trade, trade and export and import operations accomplished in the country; dynamics of the changes in export and import of Georgia and present, and general situation in this respect.

Chapter Two describes the market of Georgia, its principal characteristics, types, structure and peculiarities; important steps made in the relationship between Georgia and the European Union; action plan determining the strategic objectives of cooperation between Georgia and EU.

This Chapter analyzes the structure and scope of export and import as those of one of the factors determining the economic growth of the trade operations accomplished in the country, regulatory and protection policy for these operations and tariff policy effective in Georgia.

The given Chapter describes the companies and organizations promoting export and import in the country.

Chapter Three deals with designing, compiling and administering the databases; it describes the information systems, the major instrument in every field of practical activity and the major principles to design them and rules of their management.

The given Chapter considers the modifications to the software for a half a century of its existence from the software of simple, logical arithmetic operations through the complex production management systems.

The data double worldwide annually. Despite the possibility to convert them into useful information, the expected benefit is insignificant, as the information owing

to its large volume and chaotic nature, cannot be used for the decision-making purposes. The means of business intellect and data storages are dedicated to discover the needed information and data.

At present, databases are widely spread and virtually, they are used in any field. The database management system makes it possible to design, use and manage a database.

Such systems are for instance Oracle, Informix, Sybase, DB2, MS SQL Server.

I have selected to consider Oracle database management system for the following reasons:

- Oracle is the fastest
- It is easy to manage
- Oracle is difficult to break down or break
- It is intellectual
- It is ever-developing.

The paper also discusses the architecture and unique technologies of Oracle.

Chapter Four describes the Export-Import action area and information delivery and automated operation in this field. The given software aims at developing the information space of export and import movement.

The given system considers the directions (regimes) of export and import (depending on the database classification) and all topical information in this respect used to design the database and system.

The paper describes Oracle-based designing of the import of products of foreign economic activity included in Chapter IV of the Goods Nomenclature. The selected data used to create Oracle 11g object and engineer the system design and software are considered; creating the database of the most topical information. The structure will then be designed in Oracle on the given base. The paper describes the steps of such designing.

Real view of the final result.

Goal of the paper. The goal of the dissertation thesis is to study the theoretical and scientific-practical problems of export and import on the Georgian market, as that of one of the factors of the economic growth of the trade operations accomplished in the country and regulation policy of these operations.

Foreign trade subjects find it difficult to respond to frequent changes resulting in numerous barriers to the goods moving across the borders, such as size of taxes,

necessary licenses and permits, compiling the documents necessary to obtain them, etc. as well as information about the imported and exported goods on Georgian market. Following the above-mentioned, we think that in-depth study of the effective tariff mechanisms regulating foreign trade is topical. Designing the information system allowing the subjects of foreign trade and perspective subjects gaining the information about the tax rates, necessary permits, licenses and procedures to obtain them for concrete types of goods and information about the import and export of the given kind of production on the Georgian market can be considered as the greatest practical aspect of the topic considered in the paper.

Object of the study is the foreign trade regimes, export and import on the Georgian market, subjects operating in this field and their operation.

Methods of study. The paper uses statistical-mathematical methods and methods of comparative analysis considered in the works by Georgian and foreign scientists, as well as materials of the National Department of Statistics of Georgia and Ministry of Foreign Affairs of Georgia.

Major outcome and scientific novelty of the paper. As mentioned above, no similar study has been accomplished in Georgia so far. Following the expected results of the study, first of all, it will become possible to analyze the administrative barriers across the trade cargo flows. The proposals to improve the legal basis to avoid the duplication of the action of mechanisms will be developed and the regularity of their application will be evaluated; the mechanisms will be systematized and all these materials will be mobilized as a single information system, which will provide better access of the foreign trade subjects to the information and will allow such subjects to gain the information about the tax rates, necessary permits and licenses and procedures to obtain them for concrete types of goods and statistical data about the commodity goods.

The information system will discharge certain functions of a mediator free-of-charge what will help reduce the costs and access to the accurate information.

Such awareness will boost the interest in this field resulting in the increased number of the foreign trade subjects.

In line with the theories of foreign trade relations, free trade improves the general welfare in the country, with increased production and consumption, swiftly attained optimal size of enterprises and innovations as a result of increasing competitiveness to be thought in terms of its positive effects.

Field of the result application. The major target is the subjects operating in foreign trade or perspective subjects. Nevertheless, the said system can be used by any organ oriented in the given field.

ნაშრომის შინაარსი: მოცემულია ნაშრომის საერთო დახასიათება. დასაბუთებულია პრობლემის აქტუალობა, სამუშაოს მიზანი და კვლევის ამოცანა, კვლევის ობიექტები, კვლევის მეთოდები, მეცნიერული სიახლე, პრაქტიკული ღირებულება და შედეგების რეალიზაცია. მეცნიერული დასკვნების და რეკომენდაციების სარწმუნოების დასაბუთება.

პირველი თავის კვლევის სფეროა საქართველოს საგარეო ეკონომიკური პოლიტიკა, მისი ისტორია და დღევანდელი მდგომარეობა, განხილულია ქართული ბაზრის ჩამოყალიბების მნიშვნელოვანი საგარეო-პოლიტიკური ნაბიჯები. ასევე ნაჩვენებია თუ რა გავლენას ახდენს ქვეყნის შიდა პოლიტიკა, საგარეო პოლიტიკაზე. წარმოჩენილია პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმებები, საქონლით ვაჭრობასთან დაკავშირებული დებულებები, მისი აღმასვლა-დაღმასვლა, ქვეყანაში განხორციელებული სავაჭრო ოპერაციები ექსპორტი და იმპორტი. გამოკვეთილია საქართველოს ექსპორტ-იმპორტის დინამიკის ცვლელადობა და დღევანდელი ვითარება, თურა მდგომარეობაა დღეს ამ კუთხით.

2800 - 3000 წლის წინ გადადგმული გარკვეული საგარეო-პოლიტიკური ნაბიჯები გულისხმობდა ქართული სახელმწიფოსა და მისი დიპლომატიური საქმიანობის ჩამოყალიბებას. ამ უკანასკნელის ფორმების, მეთოდების, ხერხებისა და საშუალებების დახვეწა სახელმწიფოს განვითარებასთან ერთად ხდებოდა.

საქართველოს სახელმწიფოს მნიშვნელობა მეტწილად განსაზღვრა მისმა გეოპოლიტიკურმა მდებარეობამ - (ზღვაზე გასასვლელმა, საზღვრების დაცულმა კონფიგურაციამ (ჩრდილოეთით - კავკასიონის ქედი, დასავლეთით შავი ზღვა, სატრანზიტოგზები, მოსაზღვრე ქვეყნები, მათი კავშირები და ტრადიციები).

ოცი წლის წინ, საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, საქართველოს მიეცა შესაძლებლობა, არაეფექტური, ცენტრალიზებულად გეგმური მეურნეობიდან გადასულიყო საბაზრო ეკონომიკაზე. საქართველოში

ეკონომიკური განვითარება დამოუკიდებლობის აღდგენის დღიდან საკმაოდ რთული გზით წარიმართა და გარდაქმნების პროცესი, არცთუ იშვიათად, ვერ უზრუნველყოფდა მნიშვნელოვან პროგრესს ეროვნული მეურნეობის სტაბილური განვითარების თვალსაზრისით.

ვაჭრობა განსაკუთრებით სწრაფად გაიზარდა 2003-2010 წლებში (7.9-ჯერ), მაშინ, როდესაც ამავე პერიოდში მშპ გაიზარდა 1.65-ჯერ. აღსანიშნავია, რომ თუ 2000-2004 წლებში ვაჭრობაში გამოშვება მცირედით ჩამორჩებოდა ეკონომიკაში მთლიანი გამოშვების ზრდის ტემპებს, 2004 წლის შემდეგ მდგომარეობა პირიქით შეიცვალა.

მართალია, 2009 წელს გამოშვება (ესენი არ გაასწორე?) ვაჭრობაში წინა წელთან შედარებით 26%-ით შემცირდა, მშპ კი – 16.3%-ით, რაც 2008 წლების მოვლენებმა, ავტომობილებითა და საწვავით ვაჭრობის შემცირებამ განაპირობა, მაგრამ 2010 წელს უკვე გამოშვების ზრდამ 28.1% შეადგინა, ხოლო მშპ 14.1%-ით გაიზარდა.

ქვეყნის კონკურენტუნარიანობა ბევრ სხვა ინდიკატორთან ერთად მოხმარებაში იმპორტის წილითა და იმპორტ-ექსპორტის თანაფარდობით ხასიათდება.

სამწუხაროდ, ეს ციფრები ნათლად გვიჩვენებს იმ მდგომარეობას რომელშიც საქართველოს ეკონომიკა იმყოფება. ექსპორტი დაახლოებით 3-4-ჯერ ჩამორჩება იმპორტს. საქართველო მოიხმარს წელიწადში დაახლოებით 4 მლრდ. დოლარით მეტს, ვიდრე აწარმოებს.

მეორე თავში განხილულია ქართული ბაზარი. მისი ძირითადი ნიშნები, სახეები, სტრუქტურა, თავისებურებები.

განალიზებულია თუ რა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები იქნა გადადგმული ევროკავშირსა და საქართველოს ურთიერთობებში დღემდე, ჩამოყალიბებულია სამოქმედო გეგმა, რომელიც საქართველოს და ევროკავშირს შორის თანამშრომლობის სტრატეგიულ ამოცანებს განსაზღვრავს.

განალიზებულია ექსპორტ-იმპორტის სტრუქტურა და მოცულობა,

როგორც ქვეყანაში განხორციელებული სავაჭრო ოპერაციების ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთი განმსაზღვრელი ფაქტორი. ამ ოპერაციების რეგულირების და დაცვის პოლიტიკა. საქართველოში მოქმედი სატარიფო პოლიტიკა.

ვმო-ში გაწვევრიანების პროცესში გატარდა მრავალი საკანონმდებლო ცვლილება, რათა მომხდარიყო საქართველოს კანონმდებლობის მაქსიმალური ჰარმონიზაცია. ვმო-ის მოთხოვნებით გაუქმდა ექსპორტი-იმპორტის კვოტირება (შენარჩუნდა მხოლოდ მეტად შეზღუდული ნომენკლატურა სპეციფიკურ საქონელზე ექსპორტის ან იმპორტის აკრძალვა). იგივე შეეხო ლიცენზირებას, გაუქმდა საგარეო სავაჭრო კონტრაქტების რეგისტრაციის მოთხოვნა, შემცირდა აქციზური საქონლის ჩამონათვალი და სააქციზო განაკვეთები, იმპორტზე ტარიფის განაკვეთები დაწესდა საბაჟო ღირებულების 12% ან 5%-ის ოდენობით. ექსპორტის ხელშეწყობის მიზნით საქართველოში გაუქმდა საბაჟო გადასახადი ექსპორტზე, დაწესდა რიგი შეღავათები საწარმოო დანიშნულების საქონლის იმპორტზე. ამგვარ მალიბერალურმა სისტემამ წინაპირობები შექმნა საქართველოს ვმო-ში გასაწვევრიანებლად.

ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის წინაშე აღებული ვალდებულებების შესაბამისად, საქართველოში განხორციელდა რეფორმები, რომლებიც მიზნად ისახავდა რეორგანიზაციას, ლიბერალიზაციასა და სავაჭრო რეგულირების გამარტივებას. ეს რეფორმები განსაკუთრებით ინტენსიური გახდა 2003 წლის ნოემბრის შემდგომი პერიოდიდან და ინსტიტუციური ცვლილებების შედეგად საქართველოს სავაჭრო საზღვრები კიდევ უფრო გაიხსნა: გამარტივდა ექსპორტი-იმპორტის პროცედურები, შემცირდა გადასახადის განაკვეთი და სახეები, გამარტივდა სატარიფო და არასატარიფო რეგულირება, განხორციელდა სავაჭრო ურთიერთობების დივერსიფიცირება თავისუფალი სავაჭრო ხელშეკრულებების დადებით რეგიონულ და მთავარ სავაჭრო პარტნიორებთან, გაუმჯობესდა საინვესტიციო გარემო, შემცირდა

თავისუფალი კონკურენციის ბარიერები საბაჟოს, ლიცენზირების და ნებართვების, საკუთრების რეგისტრაციის გამარტივებით, შეიცვალა შრომის რეგულირება, გაუმჯობესდა კრედიტებზე ხელმისაწვდომობა. მთავრობის რეფორმები ითვალისწინებდა სატარიფო და არასატარიფო ბარიერების გაუქმებას ვაჭრობაში, კონკურენტუნარიანი საბაზრო პირობების ჩამოყალიბებასა და ბიზნესგარემოს გაუმჯობესებისთვის.

მესამე თავი ეხება მონაცემთა ბაზების დაპროექტებას, აგებას და ადმინისტრირებას. საინფორმაციო სისტემებს - აუცილებელ ინსტრუმენტს პრაქტიკულ საქმიანობის ყველა სფეროში. მათი აგების პრინციპებს და დამუშავების წესებს.

განხილულია ნახევარსაუკუნოვანი არსებობის მანძილზე თუ რა ცვლილებები განიცადა პროგრამულმა უზრუნველყოფამ, მარტივი, ლოგიკური და არითმეტიკული ოპერაციების შესრულების პროგრამებიდან, წარმოების მართვის რთულ სისტემებამდე.

მსოფლიოში, ყოველწლიურად მონაცემების რაოდენობა ორჯერ იზრდება. მიუხედავად იმისა, რომ იგი შეიძლება გადავაქციოთ საჭირო ინფორმაციად, სარგებელი ცოტაა, რადგან ინფორმაცია თავისი უზარმაზარი მოცულობისა და ქაოტურობის გამო ვერ გამოდგება გადაწყვეტილებათა მიღებისას. ბიზნეს-ინტელექტისა და მონაცემთა საცავების საშუალებები მოწოდებულია საჭირო ინფორმაციისა და მონაცემების აღმოსაჩენად.

მონაცემთა ბაზის მართვის სისტემა უზრუნველყოფს მონაცემთა ბაზის შექმნას, მოხმარებას და მართვას. დღეისათვის მონაცემთა ბაზები ფართოდ არის გავრცელებული და ისინი ფაქტობრივად ყველგან გამოიყენება.

ასეთ სისტემებს მიეკუთვნება, მაგალითად, Oracle, Informix, Sybase, DB2, MS SQL Server).

არჩევანი შევაჩერეთ მონაცემთა ბაზების მართვის სისტემა Oracle-ზე. ეს არჩევანი განაპირობა შემდეგმა ფაქტორებმა.

- Oracle ყველაზე სწრაფია;
- მისი მართვა გამოირჩევა სიმარტივით;
- Oracle ძნელია მწყობრიდან გამოიყვანო ან გატეხო;
- ინტელექტუალურია;
- განვითარებადია;

აქვე განხილულია მისი არქიტექტურა და უნიკალური ტექნოლოგიები.

მეოთხე თავში აღწერილია სამოქმედო ექსპორტ-იმპორტის არეალი. ამ სფეროში მოძიებული ინფორმაციის მნიშვნელობა და აუცილებლობა საინფორმაციო სისტემის შესაქმნელად. ინფორმაციის მიწოდება და ავტომატიზებული მუშაობის უზრუნველყოფა. პროგრამა მიზნად ისახავს ექსპორტ-იმპორტის განხორციელების საინფორმაციო სივრცის ჩამოყალიბებას.

ამ სისტემაში გათვალისწინებულია (მონაცემთა ბაზების კლასიფიცირების მიხედვით) იმპორტის და ექსპორტის მიმართულებები (რეჟიმები) და ამ კუთხით ყველა ის აქტუალური ინფორმაცია, რომელზეც აიგება მონაცემთა ბაზა და სისტემა.

საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურის (სესესნ) საქონლის ჰარმონიზებული სისტემა, სადაც ყველა პროდუქტს მინიჭებული აქვს უნიკალური კოდი და სატარიფო განაკვეთი. შეიცავს ინფორმაციას ყველა სახის პროდუქციის შესახებ. იგი შეიძლება განვიხილოთ, როგორც ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ინფორმაცია. (სესესნ) საქონლის კლასიფიკაციის სტრუქტურა, კარების, ჯგუფებისა და ქვეჯგუფების სახელწოდებები მოცემულია მხოლოდ ინფორმაციის ძიების გასაადვილებლად. საქონლი გარკვეული ნიშან-თვისებების მატარებელია, აქედან გამომდინარე ხდება დაკომლექტება კარებად, ჯგუფებად და ქვეჯგუფებად, საქონლის კლასიფიკაცია განისაზღვრება სასაქონლო პოზიციების ტექსტების მიხედვით და

შესაბამისი კარისა და ჯგუფის შენიშვნებით. მონაცემთა ბაზის სისტემური მართვისათვის, საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნულ სასაქონლო ნომენკლატურაში (სესესნ) შემავალი საქონელი დაყოფილია XXII კარად და 99 ჯგუფად.

სამუშაოსათვის ავირჩევთ კარის IV რამოდენიმე ჯგუფს. [22]

	კარი IV კვების მზა პროდუქტები; ალკოჰოლიანი და უალკოჰოლო სასმელები და ძმარი; თამბაქო და მისი შემცველები
ჯგუფი 16	მზა საკვები პროდუქტები ხორცის, თევზისა ან კიბოსნაირების, მოლუსკებისა ან წყლის სხვა უხერხემლოებისაგან
ჯგუფი 17	შაქარი და შაქრის საკონდიტრო ნაწარმი
ჯგუფი 18	კაკაო და პროდუქტები მისგან
ჯგუფი 19	მზა პროდუქტები მარცვლოვანების მარცვლის, ფქვილის, სახამებლისა ან რძისაგან; ფქვილეული საკონდიტრო ნაწარმი
ჯგუფი 20	ბოსტნეულის, ხილის, კაკლისა ან მცენარეთა სხვა ნაწილების გადამამუშავების პროდუქტები
ჯგუფი 21	კვების სხვადასხვა პროდუქტები
ჯგუფი 22	ალკოჰოლიანი და უალკოჰოლო სასმელები და ძმარი
ჯგუფი 23	კვების მრეწველობის ნაშთები და ნარჩენები; მზა საკვები ცხოველებისთვის
ჯგუფი 24	თამბაქო და თამბაქოს სამრეწველო შემცველები

ცხრილი 1. სესესნ-ს IV კარის ჯგუფის საქონელი

ზემოთ ნაჩვენები ცხრილიდან კარგად ვხედავთ, თუ რა სახეობის საქონლის ჯგუფებისაგანაა შემდგარი ჩვენს მიერ არჩეული კარი. ჩვენ მოვახდინეთ ამ ჯგუფებიდან რამოდენიმე ჯგუფის ამორჩევა. ჯგუფი 22, 24.

როგორც ავლნიშნეთ, საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურის (სესესნ) საქონლის ჰარმონიზებულ სისტემაში, ყველა პროდუქტს მინიჭებული აქვს უნიკალური კოდი და სატარიფო განაკვეთი.

ინტეგრირებული ტარიფი																		
საქართველოში პროდუქციის იმპორტზე მოქმედი გადასახადების განაკვეთები, შეღავათები საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად, აკრძალვები და																		
კოდი	საქონლის დასახელება	იმპორტის გადასახადი		აქციზი		დღგ ¹ (განაკვეთი 18%)	ლიცენზიები	ნებადართვები	აკრძალვები	ხერტიფიკატები	კვოტები	რეგისტრაცია	შენიშვნა 1 (დოკუმენტის სახე)	შენიშვნა 2	შენიშვნა 3	შენიშვნა 4	ნულოვანი განაკვეთის დაბეგვრა	
		განაკვეთი	შეღავათება	განაკვეთი	შეღავათება													
	კარი IV																	
2009	ხილის წვეწები (გურძნის ბადვის ჩათვლით) და ბოსტნეულის წვეწები, დაუღებელი და სპირტის დანამატების გარეშე, შაქრისა ან სხვა დამატკბობელი ნივთიერებების დამატებით ან მათ გარეშე:																	
	- ფორთოხლის წვეწები:																	
2009 11	- - გაწვრილებული:																	
	- - - ბრიქსის რიცხვით 67-ზე მეტი:																	
2009 11 110 00	- - - - ლიტრულბით, არა უმეტეს 30 ჯგეროსი 100 კგ ნებო-მასაზე	12%																
2009 11 190 00	- - - - დამარჩენი	12%																
	- - - - ბრიქსის რიცხვით არა																	

ცხრილი 2. საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურა (სესენს) შედგება:

იმპორტის გადასახადი: განაკვეთი, შეღავათი;

აქციზი: განაკვეთი, შეღავათი;

დღგ (განაკვეთი 18%) შეღავათები;

ლიცენზიები, ნებადართვები, აკრძალვები, სერტიფიკატები, კვოტები, რეგისტრაცია;

შენიშვნა 1, შენიშვნა 2, შენიშვნა 3, შენიშვნა 4.

ექსპორტის რეჟიმის დროს ემატება ნულოვანი დაბეგვრის ინფორმაცია.

იმპორტის მიმართულებით მეორე მნიშვნელოვან ინფორმაციას წარმოადგენს საქართველოს იმპორტი სასაქონლო პოზიციების მიხედვით (2013 წლის იანვარი-აპრილის მონაცემები), სადაც მოცემულია ის ღირებულებები (აშშ დოლარებში), რომლითაც საქონელი იქნა იმპორტირებული ამ პერიოდში.

საქართველოს იმპორტი სასაქონლო პოზიციების მიხედვით

(ათასი აშშ დოლარი)

	2013				
	იანვარი	თებერვალი	მარტი	I კვ.	აპრილი
იმპორტი - სულ	468,414.8	506,427.7	603,765.5	1,578,608.0	641,738.1
მათ შორის:					
0102 მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის, ცოცხალი	-	-	-	-	150.7
0103 ღორები ცოცხალი	98.8	525.5	143.5	767.8	473.0
0104 ცხვრები და თხები ცოცხალი	19.5	-	-	19.5	-
0105 შინაური ფრინველი ცოცხალი	-	39.0	362.5	401.5	117.4
0106 დანარჩენი ცოცხალი ცხოველები	2.5	1.3	2.6	6.4	1.9
0201 ხორცი მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის, ახალი ან გაცივებული	-	0.7	15.4	16.1	-
0202 ხორცი მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის, გაყინული	2,296.5	2,348.2	1,485.4	6,130.0	1,231.0
0203 ხორცი ღორის ახალი, გაცივებული ან გაყინული	1,885.0	2,683.7	2,796.3	7,365.0	2,526.5
0204 ხორცი ცხვრის ან თხის, ახალი, გაცივებული ან გაყინული	-	0.6	0.9	1.5	-
0206 კვების სუბპროდუქტები მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის, ღორების, ცხვრების და სხვა	61.4	82.2	13.1	156.8	39.3
0207 ხორცი და კვების სუბპროდუქტები შინაური ფრინველის, ახალი, გაცივებული ან გაყინული	6,154.2	4,689.7	5,848.3	16,692.2	6,103.5
0208 სხვა ხორცი და ხორცის საკვები სუბპროდუქტები, ახალი, გაცივებული ან გაყინული	31.0	-	82.2	113.2	-
0209 ღორის ქონი, შჭლე ხორცისაგან გამოცალკევებული და შინაური ფრინველის ქონი	609.6	400.4	290.2	1,300.1	305.8
0210 ხორცი და ხორცის საკვები სუბპროდუქტები, დამარილებული, გამოშრალი ან შეზოლილი	0.6	6.6	2.3	9.5	19.9
0301 ცოცხალი თევზი	21.3	12.3	13.5	47.1	23.1
0302 თევზი ახალი ან გაცივებული	42.9	33.0	42.3	118.2	67.4
0303 თევზი გაყინული	2,232.4	4,277.7	2,367.8	8,878.0	4,854.2
0304 თევზის ფილე და თევზის სხვა ხორცი ახალი, გაცივებული ან გაყინული	284.8	294.0	168.8	747.5	592.8
0305 თევზი ხმელი, დამარილებული ან მარილწყალში, შეზოლილი	10.6	54.6	38.8	104.0	89.3
0306 კიბოსნაირნი	89.7	29.2	19.7	138.6	50.0

ცხრილი 3. საქართველოს იმპორტი სასაქონლო პოზიციების მიხედვით

იმპორტირებული საქონლის დასახელება; პერიოდი 2013 წელი: იანვარი, თებერვალი, მარტი, 1 კვარტალი და აპრილი.

შემდეგ ინფორმაციაში მოცემულია საქართველოს იმპორტი ქვეყნების მიხედვით (2013 წლის იანვარი-აპრილის მონაცემები), თუ რომელი ქვეყნიდან რა ღირებულების საქონელი იქნა იმპორტირებული ((აშშ დოლარებში)

საქართველოს იმპორტი ქვეყნების მიხედვით

(ათასი აშშ დოლარი)

	2013				
	იანვარი	თებერვალი	მარტი	I კვ.	აპრილი
იმპორტი - სულ	468,414.8	506,427.7	603,765.5	1,578,608.0	641,738.1
მათ შორის:					
ევროკავშირის ქვეყნები	139,343.5	147,338.9	166,041.1	452,723.5	202,763.1
ავსტრია	5,380.0	3,950.0	3,603.5	12,933.5	6,189.0
ბელგია	4,037.0	4,676.2	4,446.8	13,160.1	7,305.5
ბულგარეთი	20,511.5	10,222.7	13,200.8	43,935.0	24,377.9
გერმანიის საშეგო	5,327.3	9,542.0	6,535.2	21,404.4	8,561.5
გერმანია	30,650.5	34,654.5	34,234.2	99,539.2	40,533.2
დანია	562.3	1,914.3	1,667.4	4,144.0	1,067.8
ესპანეთი	4,568.9	4,556.3	7,198.4	16,323.6	8,170.2
ესტონეთი	246.9	196.7	503.3	946.8	214.5
ირლანდია	667.1	829.0	810.2	2,306.3	1,016.9
იტალია	12,722.3	13,122.8	16,508.5	42,353.6	24,393.3
კვიპროსი	306.6	95.6	312.4	714.6	1,080.9
ლატვია	1,050.3	1,344.6	1,191.3	3,586.1	1,616.9
ლიტვა	1,503.6	2,637.5	2,467.1	6,608.2	2,510.5
ლუქსემბურგი	301.5	202.9	198.4	702.8	196.2
მალტა	11.5	-	-	11.5	286.8
ნიდერლანდები	9,852.1	7,882.3	10,017.6	27,752.0	9,845.3
პოლონეთი	5,606.3	5,984.0	6,440.4	18,030.7	7,476.0
პორტუგალია	329.6	650.9	965.7	1,946.2	998.4
რუმინეთი	16,281.7	25,491.2	27,508.1	69,281.0	21,219.4
საბერძნეთი	5,242.0	3,093.8	4,071.8	12,407.6	4,142.9
საფრანგეთი	5,287.8	5,991.7	7,363.1	18,642.6	9,498.7
სლოვაკეთი	1,431.3	577.5	1,448.4	3,457.2	1,396.0
სლოვენია	611.1	1,334.3	1,338.8	3,284.2	1,566.5

ცხრილი 4. საქართველოში იმპორტი ქვეყნების მიხედვით

ქვეყნების ჩამონათვალი;

პერიოდი 2013 წელი: იანვარი, თებერვალი, მარტი, 1 კვარტალი და აპრილი.

ექსპორტის მიმართულებით გვაქვს იდენტური მონაცემები, სადაც ნაჩვენებია საქართველოს ექსპორტი სასაქონლო პოზიციების მიხედვით (2013 წლის იანვარი-აპრილის მონაცემები) და ინფორმაცია საქართველოს ექსპორტი ქვეყნების მიხედვით (2013 წლის იანვარი-აპრილის მონაცემები)

ორივე რეჟიმს აქვს საერთო ფორმის ინფორმაცია, სადაც ასახულია, რომელი ქვეყნიდან განხორციელდა იმპორტ-ექსპორტი, რა საქონლი, რა რაოდენობით (კგ), რა ღირებულებით (აშშ. დოლარებში) და საცალო ღირებულებით. (პერიოდი 2013 წლის იანვარი-აპრილი).

სესსნ კოდი	რეჟიმი	პარტნიორი ქვეყანა	რაოდენობა, კგ	ღირებულება აშშ დოლარი	რაოდენობა დამატებით ერთეულში
01022905000	ექსპორტი	აზერბაიჯანი	16180	139309.5526	924
01022949000	ექსპორტი	აზერბაიჯანი	1322030	3268468.965	6697
01039219000	იმპორტი	პოლონეთი	18225	49206.74917	150
01039290000	იმპორტი	უნგრეთი	17860	49596.33028	158
01041080000	იმპორტი	სომხეთი	9880	19500	260
01041080000	ექსპორტი	აზერბაიჯანი	3800	19480.12786	190
01069000900	იმპორტი	ისრაელი	100	2469.998191	1300
02022090000	იმპორტი	ნიდერლანდები	20000	20000	20000
02023010000	იმპორტი	ინდოეთი	28000	89600	28000
02023090000	იმპორტი	ბრაზილია	25008.12	73023.70799	25008.12
02023090000	იმპორტი	გერმანია	21712	133249.7464	21712
02023090000	იმპორტი	ინდოეთი	683204	1980647.072	683204
02031955000	იმპორტი	ბრაზილია	5000	17249.997	5000
02032110000	იმპორტი	ბრაზილია	155890	340362.1347	155890
02032110000	იმპორტი	უნგრეთი	25820	54738.40169	25820
02032211000	იმპორტი	აშშ	51983	114362.5075	51983
02032915000	იმპორტი	გერმანია	21955	103994.8204	21955
02032955000	იმპორტი	ბრაზილია	204034.3	622327.7099	204034.3
02032955000	იმპორტი	კანადა	128187.32	283171.741	128187.32
02032955000	იმპორტი	ჩინეთი	27000	67300	27000
02032955000	იმპორტი	ნიდერლანდები	24463	62055.07893	24463
02032955000	იმპორტი	აშშ	23588	53366.27226	23588
02032959000	იმპორტი	დანია	522	1764.702686	522
02032959000	იმპორტი	ნიდერლანდები	24190	71852.44608	24190
02032959000	იმპორტი	აშშ	24940.6	48634.16847	24940.6
02032990000	იმპორტი	კანადა	25015.18	43776.56947	25015.18
02042100000	ექსპორტი	კატარი	1355	14404.95958	1355
02064920000	იმპორტი	ბრაზილია	3560	2135.997585	3560
02064920000	იმპორტი	იტალია	25329	34465.91969	25329
02064980000	იმპორტი	ბრაზილია	21600	24839.9976	21600
02071190000	იმპორტი	თურქეთი	9068	23563.41774	9068
02071290000	იმპორტი	არგენტინა	25000	48492.50359	25000
02071290000	იმპორტი	სომხეთი	1760	5820.99747	1760
02071290000	იმპორტი	ბრაზილია	189454	451348.542	189454
02071290000	იმპორტი	ჩინეთი	77760	192844.7991	77760

ცხრილი 5. საქართველოში იმპორტირებულ ექსპორტირებულ საქონლის რაოდენობა ქვეყნების მიხედვით

საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურის(სეს ესნ) კოდები;

რეჟიმები იმპორტ-ექსპორტი;

პარტნიორი ქვეყნები (ქვეყნები საიდანაც განხორციელდა იმპორტ-ექსპორტი);

საქონლის რაოდენობა, კგ (კონკრეტული საქონელი რა რაოდენობის იქნა იმპორტ-ექსპორტირებული);

საქონლის ღირებულება აშშ დოლარი (კონკრეტული საქონელი რა ღირებულების იქნა იმპორტ-ექსპორტირებული)

რაოდენობა დამატებით ერთეულზე (კონკრეტული საქონლის რაოდენობა ცალი, კილოგრამი, ლიტრი იმპორტ-ექსპორტისას).

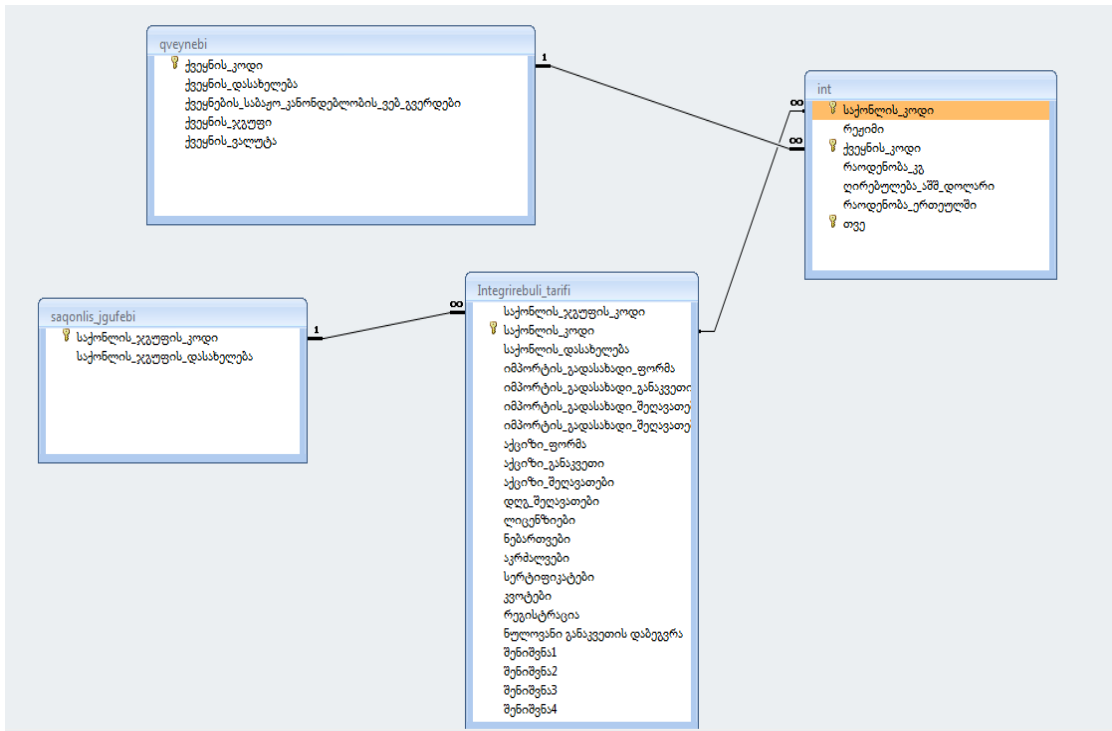
ორივე რეჟიმის საერთო ინფორმაციაა პარტნიორი ქვეყნების ჩამონათვალი, ამ ქვეყნების საერთაშორისო სატელეფონო კოდი ვალუტა და ქვეყნის საბაჟო კანონმდებლობის ინფორმაციის შემცველი ვებ-გვერდები

ქვეყნები	სატელეფონო კოდები	საბაჟო კანონმდებლობის ვებ გვერდები	ვალუტა
აზერბაიჯანი	994	http://base.spinform.ru/spisdoc.fwx?countryid=ru&doctype=4	მანატი
ბელორუსი	375	http://base.spinform.ru/spisdoc.fwx?countryid=ru&doctype=5	რუბლი
მოლდოვა	373	http://base.spinform.ru/spisdoc.fwx?countryid=ru&doctype=6	ლეი
რუსეთის ფედერაცია	7	http://base.spinform.ru/spisdoc.fwx?countryid=ru&doctype=7	რუბლი
ტაჯიკეთი	992	http://base.spinform.ru/spisdoc.fwx?countryid=ru&doctype=8	რუბლი
სომხეთი	374	http://base.spinform.ru/spisdoc.fwx?countryid=ru&doctype=9	დრამი
უზბეკეთი	998	http://base.spinform.ru/spisdoc.fwx?countryid=ru&doctype=10	სუმი
უკრაინა	380	http://base.spinform.ru/spisdoc.fwx?countryid=ru&doctype=11	გრივნა
ყაზახეთი	7	http://base.spinform.ru/spisdoc.fwx?countryid=ru&doctype=12	ტენგე
ყირგიზეთი	996	http://base.spinform.ru/spisdoc.fwx?countryid=ru&doctype=13	ყირგიზეთული სომი

6. პარტნიორი ქვეყნების კოდები, ვალუტა და კანონმდებლობის ვებ-გვერდი.

რელაციური მონაცემთა ბაზის შექმნისას მონაცემთა ბაზების დიზაინერი გადის გარკვეულ ეტაპებს, ერთ-ერთ მათგანს მონაცემთა მოდელირება ეწოდება. მოდელირების ფაზა განსაზღვრავს ობიექტებს, თითოეული ობიექტის ატრიბუტებს (თვისებებს) და სხვადასხვა ობიექტებს შორის კავშირებს, რომლებიც უნდა არსებობდნენ მონაცემთა ბაზაში.

ზემოთ აღნიშნულ ინფორმაციაზე შექნილ მონაცემთა ბაზის სტრუქტურას შემდეგი სახე აქვს:

ნახ 1. საგარეო ვაჭრობის რეჟიმების მონაცემთა ბაზის სტრუქტურა

მონაცემთა ბაზის სტრუქტურა მოიცავს მონაცემთა ბაზის კონცეპტუალურ სქემას, ეს კი მონაცემთა ბაზების დიზაინია, რომლებსაც მონაცემთა ბაზების მართვის სისტემა Oracle იყენებს, როდესაც მონაცემთა ბაზის კონცეპტუალური სქემა მზად არის, შემდეგი ამოცანაა ამ მონაცემთა სქემის გარდაქმნა ცხრილებში, კავშირებში და მონაცემთა მთლიანობისა და უსაფრთხოების კონკრეტულ წესებში. ასეთი გარდაქმნის შედეგად ობიექტს შეესაბამება ცხრილი, რომლის ყოველი სტრიქონი შეესაბამება მოცემული ობიექტის კონკრეტულ ეგზემპლარს.

შეიქმნა 4 ცხრილი (Tables)

1. (Tables) QVEKNEBI ქვეყნის კოდი, ქვეყნის დასახელება, ქვეყნების საბაჟო კანონდებლობის ვებ გვერდები, ქვეყნის ჯგუფი, ქვეყნის ვალუტა.
ამ ცხრილისთვის primary key არჩეულ იქნა ქვეყნების კოდი, რომლის საშუალებითაც მოხდება დაკავშირება სხვა ცხრილებთან;

2. (Tables) SAQONLIS_JGUPEBI საქონლის ჯგუფის კოდი, საქონლის ჯგუფის დასახელება; შეიქნა ცალკე ცხრილი, რომელშიც ნაჩვენებია რომელ საქონლის ჯგუფში, რა საქონელია შესული. primary key სტატუსი მიენიჭა საქონლის ჯგუფის კოდს;
3. (Tables) INTEGRIREBULI_TARIFI იმეორებს საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურის (სესესნ) საქონლის ჰარმონიზებული სისტემას, primary key ამ ცხრილში წამოადგენს საქონლის კოდი;
4. (Tables) INT რომელშიც მოცემულია საქონლის კოდი, საგარეო ვაჭრობის რეჟიმები, რაოდენობა კგ, ღირებულება აშშ დოლარებში, რაოდენობა ერთეულში, თვე. ანუ რომელ ქვეყანაში რა რაოდენობის (ღირებულების) საქონელი იქნა ექსპორტ-იმპორტირებული გარკვეული დროის შუალედში. ამ ცხრილში მონაცემებიდან primary key პრივილეგია ერგო რამოდენიმე სვეტს: საქონლის კოდი, რეჟიმები, ქვეყნის კოდი, თარიღი.

აქვე მოხდა დაკავშირება ცხრილების.

ცხრილების შექმნისას თითოეული ობიექტის ატრიბუტების აღწერისას მითითებული გვაქვს დასახელებები, ტიპები (რიცხვითი, სტრიქონული, თარიღი და ლოგიკური) და სიგრძეები.

მომდევნო ეტაპს წარმოადგენს სტრუქტურირებული მიმართვების ენა (SQL – Structured Query Language) რომლითაც შესაძლებელია მონაცემთა ბაზების შექმნა, მონაცემთა მანიპულირება, მონაცემთა გარკვეული სიმრავლეების მოძიება-ამოკრეფა და სხვა.

SQL-ბრძანებებს ხშირად ორ ჯგუფს მიაკუთვნებენ:

- მონაცემთა განსაზღვრის ენას (Data Definition Language = DDL) და
- მონაცემთა მანიპულირების(გარდაქმნის) ენას (Data Manipulation Language = DML).

DDL გამოსახულებები ქმნიან მონაცემთა ბაზების სტრუქტურებს: ცხრილებს (table), ასახვებს (view), ტრიგერებს (trigger) - პროცედურები

რომლებიც ინახებიან მონაცემთა ბაზების ობიექტებთან ერთად და რომლებიც ავტომატურად სრულდებიან გარკვეული SQL ბრძანებების გამოყენებისას; ისინი იმართებიან მოვლენებით და უხილავი რჩებიან მომხმარებლისათვის.

DML გამოსახულებები მონაცემთა ბაზაში ასრულებენ შემდეგ მოქმედებებს: მონაცემების შეტანას (insert data), მონაცემების განახლებას (update data), მონაცემების ძიებას (retrieve data), მონაცემების წაშლას.

როგორც ზემოთ ავღნიშნეთ შეიქმნა 4 Tables და მოხდა მათი დაკავშირება. მომდევო ეტაპზე მოხდა რამოდენიმე წარმოდგენის შექმნა. წარმოდგენა (Views) არის ერთი ან რამდენიმე ცხრილიდან გარკვეული კრიტერიუმით ამორჩეული სტრიქონების ერთობლიობა ანუ არსებული ცხრილების გარკვეული სტრიქონებით შესაძლებელია, ახალი ცხრილის შექმნა (ქვემოთხოვნიდან გამომდინარე).

1. INT1 - გაერთიანდა საქონლის კოდი, რეჟიმები (იმპორტ-ექსპორტი), ქვეყნის კოდი, იმპორტ-ექსპორტირებული საქონლის რაოდენობა, ღირებულება, რაოდენობა და თარიღი;
2. import_export_qveknebi - რეჟიმები, ქვეყნის კოდები, დასახელება, ჯამი ღირებულების, თარიღი;
3. import_export_saq_jgufebi- რეჟიმები, საქონლის ჯგუფის კოდი, დასახელება, ჯამი ღირებულება, INT შესული ყველა ინფორმაცია, თარიღი;
4. import_export_saqoneli - რეჟიმები, საქონლის კოდი, საქონლის ჯგუფის დასახელება, ჯამური ღირებულება, INT შესული ყველა ინფორმაცია, თარიღი ;
5. imp_exp_saq_jguf_kvart- რეჟიმები, საქონლის ჯგუფის კოდი, დასახელება, ჯამი ღირებულება, INT შესული ყველა ინფორმაცია, INTEGRIREBULI_TARIFI არსებული ყველა ინფორმაცია,თარიღი; საბოლოო შედეგს ასეთი სახე აქვს.

დანართი

```
create table QVEKNEBI
(
  qveknis_kodi    NUMBER(4) not null,
  dasaxeleba     NVARCHAR2(50),
  qveknis_jgupi  NVARCHAR2(30),
  valuta         NVARCHAR2(30),
  web_gverdi     VARCHAR2(255),
  constraint PK_qveknebi primary key (qveknis_kodi)
);
create table SAQONLIS_JGUPEBI
(
  saqonlis_jgufis_kodi    CHAR(10) not null,
  saqonlis_jgupis_dasaxeleba NVARCHAR2(255),
  constraint PK_saqonlis_jgupebi primary key (saqonlis_jgufis_kodi)
);
create table INTEGRIREBULI_TARIFI
(
  saqonlis_jgufis_kodi    CHAR(10),
  saqonlis_kodi           CHAR(30) not null,
  saqonlis_dasaxeleba     NVARCHAR2(255),
  importis_gadasax_forma  NVARCHAR2(20),
  importis_gadasax_ganakveti NUMBER(5),
  importis_gadasax_shegav_forma NVARCHAR2(20),
  importis_gadasax_shegavatebi NUMBER(5),
  aqcizi_forma            NVARCHAR2(20),
  aqcizi_ganakveti        NUMBER(5),
  aqcizi_shegavatebi      NUMBER(5),
  drg_shegavatebi        CHAR,
  nulovani_taripis_dabegvra CHAR,
  licenziebi              CHAR,
  nebartvebi              CHAR,
  akrdzalvebi             CHAR,
  sertifikatebi           CHAR,
  kvotebi                  CHAR,
  registracia             CHAR,
  shenishvna1             NVARCHAR2(1000),
  shenishvna2             NVARCHAR2(1000),
  shenishvna3             NVARCHAR2(1000),
  shenishvna4             NVARCHAR2(1000),
  constraint PK_saqonlis_kodi primary key (saqonlis_kodi),
  constraint FK_saqonlis_jg_kodi foreign key (saqonlis_jgufis_kodi)
  references SAQONLIS_JGUPEBI
);
create table INT
(
  saqonlis_kodi    CHAR(30) not null,
  rezhimi          NVARCHAR2(15) not null,
  qveknis_kodi     NUMBER(4) not null,
  raodenoba_kg     NUMBER(10,2),
  girebuleba_dolari NUMBER(18,9),
  raodenoba_erteulshi NUMBER(10,2),
  tarigi           DATE default sysdate not null,
  constraint PK_int primary key (saqonlis_kodi, rezhimi,
  qveknis_kodi, tarigi),
  constraint FK_int_qv_kodi foreign key (qveknis_kodi)
  references qveknebi,
  constraint FK_int_saq_kodi foreign key (saqonlis_kodi)
  referencesintegrirebuli_tarifi
);
```

```

);
create view INT1
as
select saqonlis_kodi, rezhimi, qveknis_kodi, raodenoba_kg,
girebuleba_dolari, raodenoba_erteulshi, to_char(tarigi, 'month') TVE
from INT;

create or replace view import_export_qveknebi
as
SELECT i.rezhimi, q.qveknis_jgupi, q.dasaxeleba, To_char(i.tarigi,
'Month') Tve, Sum(i.girebuleba_dolari) jamuri_girebuleba_dolari
FROM int i left join qveknebi q on i.qveknis_kodi=q.qveknis_kodi
WHERE To_char(i.tarigi,'mm') between 1 and 3
GROUP BY i.rezhimi, q.qveknis_jgupi,q.dasaxeleba, To_char(i.tarigi,
'Month')

ORDER BY q.dasaxeleba;

create or replace view import_export_saq_jgufebi
as
SELECT i.rezhimi, t.saqonlis_jgufis_kodi, j.saqonlis_jgupis_dasaxeleba,
To_char(i.tarigi,'Month') Tve, Sum(i.girebuleba_dolari)
jamuri_girebuleba_dolari
FROM int i left join integrirebuli_tarifi t on
i.saqonlis_kodi=t.saqonlis_kodi left join saqonlis_jgupebi j on
t.saqonlis_jgufis_kodi=j.saqonlis_jgufis_kodi
WHERE To_char(i.tarigi,'mm') between 1 and 3
GROUP BY i.rezhimi, t.saqonlis_jgufis_kodi,
j.saqonlis_jgupis_dasaxeleba, To_char(i.tarigi,'Month')
Order by t.saqonlis_jgufis_kodi;

create or replace view import_export_saqoneli
as
SELECT i.rezhimi, i.saqonlis_kodi, saqonlis_dasaxeleba,
To_char(i.tarigi,'Month') Tve, Sum(i.girebuleba_dolari)
jamuri_girebuleba_dolari
FROM int i left join INTEGRIREBULI_TARIFI T on
i.saqonlis_kodi=t.saqonlis_kodi
WHERE To_char(i.tarigi,'mm') between 1 and 3
GROUP BY i.rezhimi, i.saqonlis_kodi, saqonlis_dasaxeleba,
To_char(i.tarigi,'Month')

create or replace view imp_exp_saq_jguf_kvart
as
SELECT i.rezhimi, t.saqonlis_jgufis_kodi, j.saqonlis_jgupis_dasaxeleba,
To_char(i.tarigi,'Q') Qvartali, Sum(i.girebuleba_dolari)
jamuri_girebuleba_dolari
FROM int i left join integrirebuli_tarifi t on
i.saqonlis_kodi=t.saqonlis_kodi left join saqonlis_jgupebi j on
t.saqonlis_jgufis_kodi=j.saqonlis_jgufis_kodi
WHERE To_char(i.tarigi,'Q')=1
GROUP BY i.rezhimi, t.saqonlis_jgufis_kodi,
j.saqonlis_jgupis_dasaxeleba,To_char(i.tarigi,'Q');

```

კვლევის შედეგები: თანამედროვე ბიზნესში წარმატებული საქმიანობის ორ ძირითად მიმართულებას გამოყოფენ: პირველი, გამართული მენეჯმენტი და მეორე, უახლესი ტექნიკისა და ტექნოლოგიების უწყვეტი დანერგვა.

მათ შორის პრიორიტეტი მენეჯმენტს ეკუთვნის. მენეჯმენტი ინფორმაციის გარეშე შეუძლებელია. ინფორმაცია თავისი უზარმაზარი მოცულობით ვერ გამოდგება გადაწყვეტილებათა მიღებისას. საჭირო ინფორმაცია დიდ როლს თამაშობს დროული და ოპტიმალური გადაწყვეტილებების მიღებისას.

საინფორმაციო ტექნოლოგიები კი, ამ საჭირო ინფორმაციასთან წდომას უზრუნველყოფენ. იგი მიზნად ისახავს კონკრეტულ ეკონომიკური სფეროს ერთიანი საინფორმაციო სივრცის ჩამოყალიბებას.

საკითხის დაკვირვებული შესწავლისას ვლინდება მნიშვნელოვანი პრობლემა – არის ბიზნესის სფეროები, რომლებიც ნაკლებად არის პროგრამული გადაწყვეტილებების არსებობის მიუხედავად სრულფასოვანი.

ერთ-ერთი მათგანია საგარეო ვაჭრობა.

აუცილებელი და საჭირო ინფორმაციით შეიქნა მონაცემთა ბაზა, რომელზეც აიგება საძიებო სისტემა, რომლის დახმარებით ამ სფეროთი დაინტერესებული სუბიექტები მიიღებენ ინფორმაცია, კონკრეტულად, მისთვის საინტერესო საქონელი რა რაოდენობით იქნა იმპორტ-ექსპორტირებული, რომელი ქვეყნიდან, რა წესებია დაწესებული საზღვარზე ამ საქონლის გადააგილებისას, მისთვის სასურველ პერიოდში (თვეების, კვარტლებისა და წლის მიხედვით). ეს საშუალებას მისცემს მათ უკეთ დაგეგმონ მენეჯმენტი.

დისერტაციის თემაზე გამოქვეყნებულია შემდეგი ნაშრომები:

1. მონაცემთა ბაზების მართვის სისტემა Oracle ისევ ლიდერობს. ჟურნალი „ბიზნეს-ინჟინერინგი“. სტუ-ს საქართველოს საინჟინრო აკადემია. № 1 2012 წელი.
2. ექსპორტ-იმპორტირებული საქონელი ქართულ ბაზარზე. ჟურნალი „ბიზნეს-ინჟინერინგი“. სტუ-ს საქართველოს საინჟინრო აკადემია. № 3 2013 წელი.
3. საგარეო ვაჭრობის რეჟიმების ინფორმაციული უზრუნველყოფა. ღია დიპლომატიის ასოციაციის სამეცნიერო ჟურნალი „ხელისუფლება და საზოგადოება (ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)“ № 3 (27) 2013 წელი.
4. იმპორტისა და ექსპორტის რეჟიმების ინფორმაცია მონაცემთა ბაზისთვის. ღია დიპლომატიის ასოციაციის სამეცნიერო ჟურნალი „ხელისუფლება და საზოგადოება (ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)“ № 3 (27) 2013 წელი.
5. საგარეო ვაჭრობის მონაცემთა ბაზის მართვის სისტემა oracle-ში თბილისის ღია სასწავლო უნივერსიტეტი. „სამეცნიერო შრომების კრებული“ № 4 2013 წელი.